Nazwa wyzwania

Zasiłkowy Przewodnik Przyszłego Rodzica

Krótki opis wyzwania

Pomóż nam stworzyć rozwiązanie, które ułatwi przyszłym rodzicom i rodzicom małych dzieci dostęp do informacji o przysługujących im uprawnieniach i świadczeniach z ZUS

1. Wprowadzenie – opis organizacji, sytuacji i stanu aktualnego

Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest filarem polskiego systemu zabezpieczenia społecznego.

ZUS jest instytucją, która gromadzi składki na ubezpieczenia społeczne, które są wpłacane przez płatników składek, a następnie przyznaje i wypłaca świadczenia. Ubezpieczenia społeczne obejmują ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe.

Ubezpieczenie chorobowe zapewnia świadczenia na wypadek:

- choroby osoby ubezpieczonej, w tym choroby w czasie ciąży (zasiłek chorobowy i świadczenia rehabilitacyjne),
- choroby członka rodziny (zasiłek opiekuńczy),
- urodzenia dziecka albo przyjęcia na wychowanie (zasiłek macierzyński).

Istotne jest więc tu rozróżnienie pojęć:

- **płatnik** (instytucja zatrudniająca) i
- **ubezpieczony**, czyli ten za którego składki są płacone oraz
- **świadczeniobiorca** (ten który pobiera świadczenia z ZUS).

Rocznie z tytułu zasiłku macierzyńskiego ZUS wypłaca świadczenia dla setek tysięcy osób.

Wyzwanie jest niezwykle ważne dla Zakładu, świadczeniobiorców i płatników składek wypłacających świadczenia z ubezpieczeń społecznych (zasiłki są wypłacane przez płatników składek[1] albo ZUS). Chcemy, aby każdy planujący zostać rodzicem mógł łatwo odnaleźć potrzebne informacje i świadomie korzystać z przysługującego mu wsparcia. Przewodnik adresujemy też do osób, które zdecydują się na adopcje albo zostaną rodzicami zastępczymi.

Chcemy unikać nieporozumień, sytuacji spornych, trudnych, z naszymi beneficjentami, które są do uniknięcia dzięki dobrej informacji na wcześniejszym etapie. Jednocześnie chcemy dostarczyć naszym ubezpieczonym dostęp do jasnych i rzetelnych informacji dotyczących

[1] Zgodnie z art 61 ust. 1 pkt 1 ustawy zasiłkowej prawo do zasiłków określonych w ustawie i ich wysokość ustalają oraz zasiłki te wypłacają płatnicy składek na ubezpieczenie chorobowe, którzy zgłaszają do ubezpieczenia chorobowego powyżej 20 ubezpieczonych. (Liczbę ubezpieczonych, ustala się według stanu na dzień 30 listopada poprzedniego roku kalendarzowego, a w stosunku do płatników składek, którzy na ten dzień nie zgłaszali nikogo do ubezpieczenia chorobowego - według stanu na pierwszy miesiąc, w którym dokonali takiego zgłoszenia).

przysługujących świadczeń w okresie ciąży i macierzyństwa. Chcemy aby nasi ubezpieczeni mieli zapewnione wsparcie również w bardzo trudnych sytuacjach, takich jak urodzenie martwego dziecka.

Mamy świadomość, że zapewnienie informacji o przysługujących uprawnieniach pozwala rodzicom dziecka spokojniej przejść przez okres ciąży i pierwszych miesiącach macierzyństwa, a także świadomie korzystać z rozwiązań, które mają zapewnić im odpowiednie zabezpieczenie finansowe. Świadomy swoich praw ubezpieczony ułatwia nam prowadzenie postępowań. Dzięki temu skraca się czas obsługi spraw, ponieważ nie musimy prowadzić korespondencji w sprawie nie złożonych albo niewłaściwie wypełnionych dokumentów. Natomiast ubezpieczony nie jest zaskakiwany naszymi decyzjami. Ograniczamy liczbę sporów, w tym sporów sądowych. Zyskuje na tym cały system, ponieważ spada koszt obsługi takich spraw, a jednocześnie wzmacniany jest pozytywny wizerunek Zakładu jako instytucji otwartej, wiarygodnej, dbającej o prawa świadczeniobiorców.

Należy także wskazać, że w stanie obecnym Zakład jest informowany o narodzinach dziecka i powiązanych z tym świadczeniami dopiero po jego narodzinach. Nie ma więc możliwości wcześniejszej weryfikacji uprawnień do tych świadczeń lub ich wysokości.

PROCES UZYSKIWANIA ZASIŁKU CHOROBOWEGO W CIĄŻY I ZASIŁKU MACIERZYŃSKIEGO.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2026 r. poz. 854, z późn. zm.) – w materiale zwana: „ustawa zasiłkowa”.
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2026 r. poz. 1245 – w materiale zwana: „Kodeks pracy”.
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 września 2026 r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków (Dz.U. z 2026 r. poz. 1316) - w materiale zwane: „rozporządzeniem”.
- Pomocniczo – Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 marca 2025 r. w sprawie wniosków dotyczących uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem oraz dokumentów dołączanych do takich wniosków (Dz.U. z 2025 r. poz. 322).

- **ZASIŁEK CHOROBOWY DLA KOBIETY W CIĄŻY**

Zasiłek chorobowy jest świadczeniem wypłacanym z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osobom podlegającym ubezpieczeniu chorobowemu (w określonych sytuacjach również po ustaniu tego ubezpieczenia) przez ZUS albo uprawnionych płatników składek (świadczenia finansowane są z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) w razie niezdolności do pracy spowodowanej chorobą.

- **Wizyta u lekarza**

- Kobieta w ciąży zgłasza się do lekarza prowadzącego ciążę lub innego uprawnionego lekarza.
- Lekarz ocenia stan zdrowia oraz możliwość dalszego wykonywania pracy.
- Jeżeli stan zdrowia uzasadnia niezdolność do pracy, lekarz wystawia zaświadczenie lekarskie (e-ZLA).
- W zaświadczeniu lekarskim e-ZLA stan ciąży oznaczany jest kodem literowym „B".

- **Przekazanie zaświadczenia**

- Zaświadczenie lekarskie e-ZLA wystawiane jest w formie elektronicznej i trafia bezpośrednio do ZUS oraz na profil pracodawcy na PUE/eZUS.
- Kobiety, które są pracownikami (zatrudnione na umowę o pracę) powinny poinformować pracodawcę o nieobecności w pracy zgodnie z obowiązującymi przepisami Kodeksu pracy (uprawniony płatnik składek wypłaca zasiłek na podstawie zaświadczenia lekarskiego e-ZLA natomiast gdy nie jest uprawniony do wypłaty świadczeń, przekazuje wniosek o wypłatę zasiłku chorobowego, w tym przypadku Zaświadczenie płatnika składek Z-3 lub ZAS-12 (na dalszy okres) do ZUS). Kobiety, które są pracownikami (zatrudnione na umowę o pracę) powinny poinformować pracodawcę o nieobecności w pracy zgodnie z obowiązującymi przepisami Kodeksu pracy (uprawniony płatnik składek wypłaca zasiłek na podstawie zaświadczenia lekarskiego e-ZLA natomiast gdy nie jest uprawniony do wypłaty świadczeń, przekazuje wniosek o wypłatę zasiłku chorobowego, w tym przypadku Zaświadczenie płatnika składek Z-3 lub ZAS-12 [na dalszy okres] do ZUS).
- Kobiety, które wykonują pracę na podstawie np. umowy zlecenia powinny powstrzymać się od pracy zawodowej i w celu otrzymania zasiłku powinny złożyć odpowiednie dokumenty do ZUS albo do płatnika składek (uprawniony płatnik składek wypłaca zasiłek na podstawie zaświadczenie lekarskiego e-ZLA, gdy nie jest uprawniony przekazuje wniosek o wypłatę zasiłku chorobowego, w tym przypadku zaświadczenie płatnika składek Z-3a do ZUS).
- Kobiety, które pracują, ale nie są pracownikami (np. prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą) powinny powstrzymać się od pracy zawodowej, a w celu otrzymania zasiłku powinny złożyć odpowiednie dokumenty do ZUS (wniosek o zasiłek chorobowy ZAS-53)

- **Ustalenie prawa do zasiłku chorobowego**

- Aby otrzymać zasiłek chorobowy, kobieta musi podlegać ubezpieczeniu chorobowemu, w przypadku:
  - obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego (np. umowa o pracę) prawo do zasiłku co do zasady powstaje po 30 dniach nieprzerwanego ubezpieczenia
  - dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego (np. umowa zlecenie lub działalność gospodarcza) prawo do zasiłku co do zasady powstaje po 90 dniach ubezpieczenia
- Przez pierwsze 33 dni niezdolności do pracy w roku kalendarzowym (lub 14 dni w przypadku pracowników po ukończeniu 50. roku życia) pracodawca wypłaca

wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy (nazywane wynagrodzeniem chorobowym) – w przypadku pracownicy, od kolejnego dnia niezdolności wypłacany jest zasiłek chorobowy.
- W przypadku kobiet, które nie są pracownikami, zasiłek wypłacany jest od pierwszego dnia niezdolności do pracy.
- Zasiłek chorobowy w okresie ciąży wynosi 100% podstawy wymiaru zasiłku (jeżeli zaświadczenie lekarskie zawiera kod literowy „B")
- Zasiłek przysługuje za okres orzeczonej niezdolności do pracy, wskazany w zaświadczeniu lekarskim e-ZLA
- Przysługuje przez maksymalny okres zwany „okresem zasiłkowym", tj. 270 dni

- **Zakończenie zasiłku chorobowego**

- po upływie okresu niezdolności do pracy wskazanym w zaświadczeniu lekarskim kobieta będąca w ciąży może wrócić do pracy, jeśli pozwala na to jej stan zdrowia
- jeżeli niezdolność do pracy trwa do porodu, po porodzie rozpoczyna się okres urlopu macierzyńskiego/ okres pobierania zasiłku macierzyńskiego.

- **Szczególna sytuacja – zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego**

Zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego to szczególny rodzaj świadczenia wypłacanego gdy kobieta w ciąży utraciła zatrudnienie w okolicznościach przewidzianych w ustawie zasiłkowej; jest wypłacany do dnia porodu, po ustaniu ubezpieczenia. Przysługuje w przypadku:
- upadłości, likwidacji lub śmierć pracodawcy – jeśli w okresie ciąży rozwiązano umowę o pracę z kobietą w ciąży z powodu upadłości lub likwidacji albo śmierci pracodawcy i nie zapewniono jej innego zatrudnienia,
- naruszenia przepisów prawa przy rozwiązaniu umowy o pracę z kobietą w ciąży, (fakt ten musi być potwierdzony prawomocnym wyrokiem sądu,).

Wynosi 100% podstawy wymiaru zasiłku – tak jak zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego.

- **ZASIŁEK MACIERZYŃSKI**

Zasiłek macierzyński jest świadczeniem wypłacanym z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osobom podlegającym ubezpieczeniu chorobowemu (w określonych sytuacjach również po ustaniu tego ubezpieczenia) przez ZUS albo uprawnionych płatników składek w razie niezdolności do pracy spowodowanej: porodem albo przyjęciem dziecka na wychowanie oraz koniecznością zapewnienia opieki nad dzieckiem.

Ubezpieczonym, którzy są pracownikami przysługuje zasiłek macierzyński za okres udzielonego urlopu związanego z rodzicielstwem. Pozostałym, którzy nie świadczą pracy na podstawie umowy o pracę zasiłek macierzyński przysługuje za okres odpowiadający okresowi urlopu związanego z rodzicielstwem (czyli nie jest im udzielany urlop, ale mają prawo do zasiłku macierzyńskiego za ten okres). Zasiłek macierzyński przysługuje za następujące okresy urlopu:

(w razie porodu)

- **macierzyńskiego**
- **uzupełniającego urlopu macierzyńskiego**
- **rodzicielskiego**
- **ojcowskiego**

(w razie przyjęcia dziecka na wychowanie)

- **na warunkach urlopu macierzyńskiego**
- **rodzicielskiego.**

Zasiłek macierzyński przysługuje zarówno ubezpieczonym pracownikom jak i ubezpieczonym, którzy nie są pracownikami na tych samych zasadach co do wymiaru i wysokości.

(*szczegółowy opis zasiłku macierzyńskiego zawiera Poradnik dla rodziców i opiekunów wydanych przez ZUS w 2026 r.)*

A) ZASIŁEK MACIERZYŃSKI DLA KOBIETY (MATKI DZIECKA)

- **Przygotowanie do porodu**

  - Kobieta może rozpocząć urlop macierzyński maksymalnie 6 tygodni przed przewidywaną data porodu (w tym celu potrzebuje zaświadczenia lekarskiego o przewidywanej dacie porodu)
  - Może również pracować do dnia porodu i rozpocząć zasiłek po urodzeniu dziecka.

- **Urodzenie dziecka**

  - Po porodzie kobieta ubezpieczona nabywa prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego
  - Wymiar zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego uzależniony jest od liczby dzieci urodzonych przy jednym porodzie (przy urodzeniu jednego dziecka przysługuje 20 tygodni)
  - Pierwsze 14 tygodni po porodzie matka musi wykorzystać osobiście.
  - Po wykorzystaniu zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego kobiecie przysługuje:
    - zasiłek macierzyński za okres uzupełniającego urlopu macierzyńskiego (w ścisłe określonych sytuacjach)
    - zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego. Długość jego trwania uzależniony jest od liczby dzieci oraz od posiadania przez dziecko zaświadczenia „Za życiem”[2]. Udzielany jest jednorazowo albo nie więcej niż w

[2] Zaświadczenie „Za życiem” wydawane jest na podstawie w art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin ,,Za życiem'' w przypadku ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia albo nieuleczalnej choroby zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, o których mowa w ust. 2 pkt 2-4. Okoliczności te stwierdza w zaświadczeniu lekarz ubezpieczenia zdrowotnego, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, posiadający specjalizację

5 częściach, nie później niż do zakończenia roku kalendarzowego, w którym dziecko kończy 6 rok życia. W przypadku gdy dziecko posiada zaświadczenie „Za życiem" rodzice mają prawo do wydłużonego urlopu rodzicielskiego za który przysługuje zasiłek macierzyński.

- **Szczególna sytuacja – zasiłek macierzyński w przypadku urodzenia martwego dziecka lub zgon dziecka**

- W razie urodzenia martwego dziecka lub zgonu dziecka przed upływem 8 tygodni życia, przysługuje zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego w wymiarze 8 tygodni po porodzie, nie krócej jednak niż przez okres 7 dni od dnia zgonu dziecka. Jeśli urodziło się więcej niż jedno dziecko przy jednym porodzie, przysługuje w takim przypadku urlop macierzyński w wymiarze stosownym do liczby dzieci pozostałych przy życiu.

- W przypadku zgonu dziecka po upływie 8 tygodni życia, jest zachowane prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego przez okres 7 dni od dnia zgonu dziecka. Jeśli urodziło się więcej niż jedno dziecko przy jednym porodzie, przysługuje w takim przypadku urlop macierzyński w wymiarze stosownym do liczby dzieci pozostałych przy życiu.

- **Dokumenty stanowiące podstawę do ustalenia zasiłku**

- Kobieta będąca pracownikiem występuje do pracodawcy z wnioskiem o udzielnie urlopu macierzyńskiego, jeżeli planuje skorzystanie bezpośrednio po nim z urlopu rodzicielskiego, to może złożyć jeden wniosek. Na podstawie tego wniosku uprawniony pracodawca ustala uprawnienia do zasiłku macierzyńskiego i go wypłaca, albo występuje do ZUS z wnioskiem o ustalanie uprawnień (przesyła Zaświadczenie płatnika składek Z-3 do ZUS)
- Kobieta, która nie jest pracownikiem powinna złożyć wniosek o zasiłek macierzyński bezpośrednio do ZUS (wniosek o zasiłek macierzyński ZAM),
- Uprawnienia do zasiłku macierzyńskiego kobiecie, która wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia ustali odpowiednio uprawniony do wypłaty zasiłku płatnik składek albo ZUS (w tym celu powinna złożyć dokument ZAM, a do ZUS płatnik składek przesyła Zaświadczenie płatnika składek Z-3a)
- Do wniosków powinny zostać dołączone dokumenty, które są niezbędne do ustalenia prawa do zasiłku (np. zaświadczenie o martwym urodzeniu) lub które mogą mieć wpływ na wymiar zasiłku (np. zaświadczenie „Za życiem", zaświadczenie wydane przez szpital stanowiące podstawę do uzupełniającego urlopu macierzyńskiego).

II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii, neonatologii, neurologii dziecięcej, kardiologii dziecięcej lub chirurgii dziecięcej.

B) ZASIŁEK MACIERZYŃSKI DLA MĘŻCZYZNY (OJCA DZIECKA)

Ojciec dziecka może korzystać z zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego, gdy:

- przejmie części urlopu macierzyńskiego od matki dziecka
- w sytuacjach szczególnych, gdy matka nie korzysta z urlopu macierzyńskiego.

- **Przejęcie za ojca części urlopu macierzyńskiego od matki dziecka**

Podstawowa zasada – matka musi wykorzystać minimum 14 tygodni urlopu macierzyńskiego po porodzie, aby ojciec mógł przejąć jego dalszą część. Po tym okresie matka może złożyć rezygnację z dalszej części (albo od razu zawnioskować tylko o 14 tygodni), pod warunkiem, że dalszą cześć przejmie ojciec. Urlop ojca zaczyna się bezpośrednio po zakończeniu urlopu matki.

- **Sytuacja szczególne – przejęcie przez ojca urlopu macierzyńskiego wcześniej niż po 14 tygodniach**

W sytuacjach określonych w Kodeksie pracy i ustawie zasiłkowej, ojciec może przejąć urlop wczesnej niż po 14 tygodniach, jeśli matka m.in. W sytuacjach określonych w Kodeksie pracy i ustawie zasiłkowej, ojciec może przejąć urlop wcześniej niż po 14 tygodniach, jeśli matka m.in.

- ma orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- przebywa w szpitalu lub innym zakładzie leczniczym, co uniemożliwia jej opiekę nad dzieckiem
- zmarła albo porzuciła dziecko
  (w takich przypadkach ojciec przejmuje urlop w wymiarze odpowiadającym okresowi hospitalizacji lub pozostałej części urlopu).

- **Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego dla ojca**

Rodzice z urlopu rodzicielskiego mogą korzystać jednocześnie lub naprzemiennie lub ojciec może wykorzystać urlop rodzicielski po urlopie wykorzystanym przez matkę i oczywiście pobierać za okres tego urlopu zasiłek macierzyński. Zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego przysługuje również ojcu, gdy matka na dzień porodu nie była ubezpieczona i nie korzystała z zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego.

Należy przy tym pamiętać, że każdemu z rodziców przysługuje wyłączne, 9 – tygodniowe, nieprzenoszalne prawo do części tego urlopu, ze wspólnej puli 41 lub 43 tygodni urlopu rodzicielskiego. Okres urlopu rodzicielskiego, za który przysługuje zasiłek macierzyński, rodzice mogą podzielić na maksymalnie 5 części aż do zakończenia roku kalendarzowego, w którym dziecko skończy 6 lat.

- **Zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego**

Do urlopu ojcowskiego uprawniony jest pracownik – ojciec wychowujący dziecko, zarówno biologiczny, jak i adopcyjny, jest to wyłączne prawo ojca.
Urlop przysługuje także ojcu, który rozpoczął pracę po narodzinach dziecka, o ile dziecko nie ukończyło 12 miesięcy, a także gdy matka nie podlega ubezpieczeniu chorobowemu i nie może korzystać ze świadczeń związanych z urodzeniem dziecka.

- **Czas trwania**

Urlop ojcowski wynosi maksymalnie 14 dni kalendarzowych (2 tygodnie), wliczając weekendy. Można go wykorzystać:
- jednorazowo (14 dni), albo
- w dwóch częściach po minimum 7 dni każda

Liczba dzieci (np. bliźniaki) nie wydłuża urlopu.

- **Do kiedy można wykorzystać urlop?**

Do ukończenia przez dziecko 12 miesięcy życia.
W przypadku adopcji:
- w ciągu 12 miesięcy od uprawomocnienia się przysposobienia,
- ale nie później niż do ukończenia przez dziecko 14 lat.

Jeżeli po ww. okresach ojciec nie wykorzysta urlopu ojcowskiego, to prawo do tego urlopu wygasa.

C) ZASIŁEK MACIERZYŃSKI ZA OKRES UZUPEŁNIAJĄCEGO URLOPU MACIERZYŃSKIEGO

Uzupełniający urlop macierzyński – urlop przysługujący zarówno matce jak i ojcu (ale może korzystać tylko jedno z nich) w przypadku, urodzenia się dziecka przedwcześnie (wcześniaka) albo dziecka urodzonego o czasie, ale wymagającego hospitalizacji. Urlop jest udzielany jednorazowo, bez możliwości dzielenia na części. Przysługuje bezpośrednio po urlopie macierzyńskim.

D) ZASIŁEK MACIERZYŃSKI DLA OSÓB KTÓRZY PRZYJĘLI DZIECKO NA WYCHOWANIE

Prawo przysługuje ubezpieczonemu, który:
- przyjął dziecko na wychowanie jako rodzina zastępcza niezawodowa
- przyjął dziecko i wystąpił do sądu o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia.

- Urlop na warunkach urlopu macierzyńskiego

Urlop na warunkach urlopu macierzyńskiego – jest to odpowiednik urlopu macierzyńskiego w przypadku przyjęcia dziecka na wychowanie. Przysługuje do określonego wieku dziecka

- do 7 lat, a przy odroczeniu obowiązku szkolnego do 10 lat – rodzina zastępcza
- do 14 lat – przy wniosku o przysposobienie.

- Urlop rodzicielski – tak jak w przypadku urodzenia dziecka (z uwzględnieniem wieku dziecka).

E) ŁĄCZENIE URLOPU RODZICIESLKIEGO Z PRACĄ

Ubezpieczony-pracownik może łączyć korzystanie z urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy u pracodawcy udzielającego tego urlopu w wymiarze nie wyższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy. W takim przypadku urlopu rodzicielskiego udziela się na pozostałą część wymiaru czasu pracy. W takim przypadku urlop rodzicielski ulega wydłużeniu proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy wykonywanej przez pracownika w trakcie korzystania z urlopu lub jego części (maksymalne limity trwania urlopu określa Kodeks pracy). W takim przypadku również za okres wydłużonego urlopu rodzicielskiego przysługuje zasiłek macierzyński.

F) WYMIAR ZASIŁKU MACIERZYŃSKIEGO

Wymiar (maksymalny czas trwania zasiłku macierzyńskiego) wynika z wymiaru urlopów związanych z rodzicielstwem. Uregulowany jest w Kodeksie pracy. Został zaprezentowany w tabeli (załącznik).

G) WYSOKOŚĆ ZASIŁKU MACIERZYŃSKIEGO

- Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, uzupełniającego urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu ojcowskiego wynosi 100% podstawy wymiaru zasiłku.
- Zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego wynosi 70% podstawy wymiaru zasiłku.
- Jeżeli ubezpieczona-matka, niepóźnej niż 21 dni po porodzie, złoży pisemny wniosek o wypłacenie jej zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze – miesięczny zasiłek macierzyński za cały okres odpowiadający okresowi urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego wynosi 81,5% podstawy wymiaru zasiłku.

H) ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z PRAWEM DO ZASIŁKU CHOROBOWEGO I MACIERZYŃSKIEGO

1) zawarcie umowy albo podjęcie działalności gospodarczej dla pozoru (czyli wyłączenie w celu zgłoszenia się do ubezpieczenia chorobowego w celu uzyskania ochrony ubezpieczeniowej, a w konsekwencji nabycia uprawnień do zasiłków) – w tym przypadku ZUS po przeprowadzeniu postępowania, może uznać, że umowa została zawarta wyłącznie dla pozoru i wydać decyzję o niepodleganiu

ubezpieczeniom społecznym; w konsekwencji osoba która nie podlega ubezpieczeniu chorobowemu nie ma uprawnień do zasiłków;

2) podwyższenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w okresie ciąży wyłącznie w celu nabycia uprawnień do wyższej podstawy wymiaru zasiłków, a tym samy wyższych świadczeń; w tym przypadku ZUS po przeprowadzeniu postępowania, może uznać że podwyższenie podstawy wymiaru składek miało wyłącznie na celu uzyskanie wyższych świadczeń i wydać decyzję ustalającą niższą podstawę, co będzie miało wpływ na wysokość zasiłków;
3) niepodleganie ubezpieczeniu chorobowemu na dzień porodu wynikające np. z takich sytuacji jak:
   - niezgłoszenie się np. do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego,
   - rozwiązanie stosunku pracy, zakończenie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, zakończenie umowy zlecenia przed porodem co powoduje konieczność wyrejestrowania się z ubezpieczenia chorobowego.

I) SZCZEGÓLNA OCHRONA KOBIET – PRACOWNIC W CIĄŻY ORAZ PRACOWNIKÓW W OKRESIE URLOPÓWURLOPÓW ZWIĄZANYCH Z RODZICIESLTWEM (KODEKS PRACY)

W okresie ciąży oraz w okresie urlopu macierzyńskiego, a także od dnia złożenia przez pracownicę lub pracownika wniosku o udzielenie urlopu macierzyńskiego albo jego części, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego albo jego części, uzupełniającego urlopu macierzyńskiego, urlopu ojcowskiego albo jego części, urlopu rodzicielskiego albo jego części – do dnia zakończenia tego urlopu pracodawca nie może:

- prowadzić przygotowań do wypowiedzenia lub rozwiązania bez wypowiedzenia stosunku pracy z tą pracownicą lub tym pracownikiem;
- wypowiedzieć ani rozwiązać stosunku pracy z tą pracownicą lub tym pracownikiem, chyba że zachodzą przyczyny uzasadniające rozwiązanie umowy bez wypowiedzenia z ich winy i reprezentująca tę pracownicę lub tego pracownika zakładowa organizacja związkowa wyraziła zgodę na rozwiązanie umowy.

Umowa o pracę zawarta na czas określony albo na okres próbny przekraczający jeden miesiąc, która uległaby rozwiązaniu po upływie trzeciego miesiąca ciąży, ulega przedłużeniu do dnia porodu.

Szczególna ochrona o której mowa w Kodeksie Pracy nie dotyczy osób, które nie są pracownikami albo do których nie stosuje się przepisów Kodeksu pracy np. prowadzących pozarolniczą działalność.

---

2. Wyzwanie

Z perspektywy ubezpieczeń społecznych ważne jest, żeby ubezpieczeni mieli dostęp do jasnych i rzetelnych informacji, dotyczących przysługujących im świadczeń podczas ciąży i po urodzeniu dziecka.

Kobiety w ciąży oraz osoby, które zostały rodzicami często zgłaszają trudności z uzyskaniem kompleksowej informacji o przysługujących im uprawnieniach i świadczeniach związanych z rodzicielstwem. Zdarzają się sytuacje, że osoby te nie mają świadomości, że określone uprawnienia im przysługują, a czasami bywają zaskoczeni, brakiem uprawnień do świadczeń. Problemy te wynikają z:

- braku wiedzy o prawach do świadczeń w okresie ciąży i po urodzeniu dziecka oraz możliwości ich utraty albo obniżenia ich wysokości,
- trudności w ustalaniu uprawnień do świadczeń w szczególnych sytuacjach takich jak np. urodzenie martwego dziecka, urodzenie wcześniaka, ciężkiej choroby matki dziecka lub jej śmierci,
- trudności w ustaleniu wysokości zasiłku,
- skomplikowanych procedur i dokumentacji
- dokonywania zmian w warunkach zatrudnia podczas ciąży, które wpływają na prawo i wysokość zasiłku.

Istotne jest również, że obecnie system uprawnień i świadczeń związanych z rodzicielstwem oferuje rodzicom coraz większą elastyczność. Ta cecha powoduje, że możliwe jest godzenie życia zawodowego z rodzinnym. Niestety rodzice czasami rezygnują z możliwości łączenia ról w obawie przed utratą uprawnień / świadczeń albo z niewiedzy, że określone uprawnienia im przysługują.

Wyzwanie polega na zaprojektowaniu narzędzia – dedykowanego dla osób planujących rodzicielstwo, dla kobiet w ciąży i dla rodziców, którym urodzi się dziecko – które zapewni kompleksowe informacje o przysługujących uprawnieniach z ubezpieczeń społecznych w okresie ciąży i rodzicielstwa. Przeprowadzi ich przez proces występowania o świadczenia, będzie wsparciem w podejmowaniu świadomych decyzji dotyczących korzystania z urlopów i świadczeń, planowania powrotu do pracy oraz dzieleniem się opieką nad dzieckiem, a także będzie wsparciem w sytuacjach skomplikowanych. Będzie przewodnikiem dla przyszłych rodziców.

W celu przygotowania wyzwania Zakład udostępnia:

1) załącznik, w którym zaprezentowano maksymalny czas trwania zasiłków związanych z rodzicielstwem, ich wysokość, podstawę wymiaru zasiłków,
2) wyciąg przepisów stanowiący podstawę do ustalania uprawnień,
3) poradnik dla rodziców i opiekunów dzieci wydany przez ZUS w 2026 r.,
4) przykładowe sprawy, na podstawie których możliwe będzie testowanie konkretnych przypadków.

ZUS przygotował kilkadziesiąt przykładowych spraw obejmujących różne stany faktyczne. Zestawy zawierają dokumenty stanowiące podstawę do ustalenia uprawnień przez ZUS. Na podstawie tych dokumentów można dowiedzieć się w jaki sposób ubezpieczeni występują o zasiłki chorobowe i macierzyńskie z ubezpieczenia chorobowego oraz jakie składają dodatkowe dokumenty, o jakie dokumenty zwraca się ZUS. Każdy zestaw zawiera informację czy w danej sytuacji świadczenie przyznano, czy nie. Zestawy mają charakter poglądowy i mogą być wsparciem w projektowaniu i testowaniu narzędzia. **Przeznaczone**

są wyłącznie na użytek HackNation. Udostępnionych przez ZUS dokumentów nie wolno kopiować ani rozpowszechniać.

Występujące w zestawach dokumenty:

- ZAM – wniosek o zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego
- ZUR[3] – wniosek o zasiłek macierzyński za okres urlopu rodzicielskiego
- ZAO[4] – wniosek o zasiłek macierzyński za okres urlopu ojcowskiego
- Z-3, Z-3a, Z3b[5] – zaświadczenie płatnika składek, które zawiera dane niezbędne do ustalenia zasiłków (okresy udzielonego urlopu, składniki wynagrodzenia, które mają wpływ na ustalanie uprawnień i wysokość zasiłku)
- Poświadczenie ubezpieczenia chorobowego – dokument wewnętrzny stosowany w ZUS w celu potwierdzenia tytułu, z którego dana osoba podlega ubezpieczeniu chorobowemu, okresy podlegania oraz podstawę wymiaru składek, od których uzależnione jest prawo do zasiłków
- Zrzuty z systemu wewnętrznego ZUS – zawierają informacje o przyznanych świadczeniach oraz okresach ubezpieczenia
- Inne formularz i dokumenty np. ZAS-12, zaświadczenia stanowiące podstawę do ustalania zasiłku.

Wzory formularzy stanowiących podstawę do ustalenia uprawnień do zasiłku znajdują się na stronie Zakładu www.zus.pl (w zakładce Wzory formularzy, Zasiłki).

---

3. Oczekiwany rezultat

Narzędzie, które w prosty i przystępny sposób dostarczy rodzicom istotnych informacji o przysługujących im uprawnieniach. Pomoże rodzicom podejmować świadome decyzje dotyczące korzystania z urlopów związanych z rodzicielstwem i prawem do świadczeń, które mogą w związku z tym uzyskać. Narzędzie powinno ustalać uprawnienia w sposób skonkretyzowany, tj. biorąc pod uwagę indywidualną sytuację danej osoby.

Informacja o indywidualnej sytuacji może pochodzić z danych zgromadzonych w ZUS, ale również może pochodzić z danych samodzielnie wprowadzanych przez osobę zainteresowaną jak np. planowana data porodu, data ustania stosunku pracy itp.

Narzędzie powinno zapewnić:

a) informacje o przysługujących świadczeniach w czasie ciąży (w tym także brak uprawnień do świadczeń), tj. o zasiłku chorobowym, świadczeniu rehabilitacyjnym oraz zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego;

[3] Formularz ZUR od 24 października 2026 r. został połączony z formularzem ZAM i od tego dnia jest zlikwidowany.
[4] Formularz ZAO od 24 października 2026 r. został połączony z formularzem ZAM i od tego dnia jest zlikwidowany.
[5] Formularz Z-3b od 24 października 2026 r. zlikwidowany

b) kalkulator zasiłku macierzyńskiego dla obojga rodziców (okres trwania i wysokość) przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, które mogą mieć wpływ na jego wymiar (jak np. liczba dzieci, ich wiek, zaświadczenie „Za życiem”);
c) kalkulator zasiłku macierzyńskiego w przypadku łączenia pracy z urlopem rodzicielskim (okres trwania oraz wysokość zasiłku);
d) kalkulator, który umożliwi symulację zasiłku w sytuacji, gdy z uprawnień związanych z opieką na dzieckiem będą chcieli skorzystać oboje rodzice (okres trwania oraz wysokość zasiłku);
e) kalkulator zasiłku macierzyńskiego dla rodziców adopcyjnych i osób sprawujących funkcję rodziny zastępczej niezawodowej (okres trwania oraz wysokość zasiłku);
f) kalkulator wysokości zasiłku przy uwzględnianiu indywidualnej podstawy wymiaru zasiłku – symulacja zasiłku przy uwzględnieniu konkretnej sprawy z podanych w zestawach;
g) informacje o dokumentach, terminach i sposobie złożenia wniosków o świadczenia, przy uwzględnieniu, że zasiłek może wypłacać płatnik składek (pracodawca) albo ZUS (ukierunkowanie ubezpieczonego gdzie powinien złożyć dokumenty);
h) informacje o zagrożeniach i ryzykach związanych z możliwością utraty uprawnień do świadczeń albo ze zmianą wymiaru i wysokości świadczeń;
i) informacje o podmiotach mających charakter wyłącznie charytatywny, które mogą udzielić wsparcia rodzicom w szczególnych sytuacjach np. śmierci dziecka, przedwczesnego porodu i narodzin wcześniaka, poronienia, urodzenia się dziecka ciężko chorego.
j) kalkulator zasiłku macierzyńskiego dla rodziców adopcyjnych i osób sprawujących funkcję rodziny zastępczej (okres trwania i wysokość).

Rekomendujemy, żeby wszystkie kalkulatory były udostępnione w formie zintegrowanego kalkulatora z możliwością wybrania odpowiednich opcji.

Narzędzie powinno zapewnić możliwość:

- logowania się przez mObywatela (należy wyłącznie zasymulować to logowanie);
- pobrania danych z systemów ZUS, tj. danych o ubezpieczeniu albo jego braku, wprowadzenia danych we własnym zakresie w celu ustalenia uprawnień do świadczeń (należy wyłącznie zasymulować pobieranie);
- uzyskania wyświetlenia danych o stanie zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne na dzień powstania prawa do świadczenia co jest istotne szczególnie dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą (należy wyłącznie zasymulować wystawienie zaświadczenia i wysokość zadłużenia);
- symulacji podglądu danych o zaświadczeniach lekarskich e-ZLA wystawionych z powodu niezdolności do pracy ze względu na chorobę;
- symulacji połączenia z PUE/eZUS (możliwość zapytania w razie wątpliwości, sprawdzenie danych zgromadzonych na koncie ubezpieczonego);
- symulacji wypełnienia wniosków o urlopy i świadczenia związane z rodzicielstwem i ewentualnie przesłanie ich do pracodawcy/ZUS (wnioski o urlopy wymagają zaprojektowania, wnioski o świadczenia dostępne są na stronie www.zus.pl);

- symulacji złożenia wniosku o wydanie odpisu zupełnego lub skróconego aktu stanu cywilnego (urodzenia dziecka) https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/rejestr-stanu-cywilnego ;
- pozyskania informacji o podmiotach udzielających wsparcia w szczególnych sytuacjach jak np. śmierć dziecka np. fundacje, stowarzyszenia etc;
- przekierowania na odpowiednie informacje dotyczące uprawnień związanych z rodzicielstwem zawarte w stronie ZUS www.zus.pl, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej https://www.gov.pl/web/rodzina/urlop-rodzicielski, Państwowej Inspekcji Pracy https://www.pip.gov.pl/dla-pracodawcow/porady-prawne/rodzicielstwo.

Dodatkowo narzędzie powinno być tak zaprojektowane, aby była możliwość wprowadzania zmian w jego parametrach np. stopy procentowej zasiłku macierzyńskiego, maksymalnego wymiaru, w razie zmian legislacyjnych albo w celu dodania nowych funkcjonalności bądź ich usprawnienia w panelu administracyjnym.

---

4. Wymagania formalne

Projekt przesyłany do oceny powinien zawierać:

- szczegółowy opis i tytuł projektu,
- prezentację (maksymalnie 10 slajdów),
- filmik umieszczony w dostępnym, otwartym repozytorium (link), trwający maksymalnie 3 minuty i prezentujący projekt i jego użycie; filmik może być częścią aplikacji.

Dodatkowo powinien zawierać:

- repozytorium kodu;
- zrzuty ekranu;
- linki do demonstracji będącej stroną internetową; na stronie powinna być możliwość przetestowania wybranych załączonych przykładów (formularze w pdf) tak, aby zweryfikować czy osoba posiada ubezpieczenie oraz umożliwić sprawdzenie kalkulatora;
- interfejs aplikacji powinien być w pełni responsywny, co oznacza automatyczne dostosowanie układu i wyglądu do różnych rozdzielczości ekranów – zarówno na komputerach, jak i na urządzeniach mobilnych;
- materiały graficzne lub inne elementy związane z projektem;
- wskazanie, które z funkcjonalności działają ze wsparciem mechanizmów opartych na sztucznej inteligencji.

---

5. Wymagania techniczne

Głównym celem zadania jest stworzenie nowoczesnej, funkcjonalnej i możliwej do realnego zastosowania aplikacji webowej, stworzonej w architekturze Responsive Web Design (RWD).

Projekt powinien działać w warunkach testowych, ale powinien posiadać również potencjał do wdrożenia w środowisku produkcyjnym.

Wybór technologii jest dowolny, natomiast preferowane w przypadku części frontendowej są rozwiązania oparte na React/Next.js, natomiast w przypadku części backendowej rozwiązania oparte na językach JavaScript, Python, C#/.NET. Zalecanym sposobem integracji części backendowej z warstwą prezentacji jest interfejs typu REST API.

---

6. Sposób testowania i/lub walidacji

Projekty będą oceniane pod kątem zgodności z wymaganiami biznesowymi oraz technicznymi.

W zakresie oceny technicznej, proces oceny obejmie praktyczne przetestowanie działania wersji demonstracyjnej aplikacji, zgodność z wymaganiami technicznymi, a także przegląd struktury kodu w udostępnionym repozytorium.

Mając na uwadze ogromną różnorodność technologii i sposobów rozwiązania zadania konkursowego, ostateczny zakres, szczegółowość i metodyka przeprowadzonych testów technicznych i analiz funkcjonalnych pozostają indywidualną decyzją każdego jurora, który oceni projekt zgodnie i w zakresie swojej wiedzy eksperckiej oraz kryteriów konkursowych.

Jednocześnie podczas testów zostaną użyte niektóre z zamieszczonych przykładowych wniosków oraz sprawdzona zostanie poprawność wyliczeń powstałych na ich podstawie. Strona powinna mieć możliwość uploadu/wyboru wybranych wniosków.

---

7. Dostępne zasoby

W ramach wyzwania opublikowane zostały przykładowe (zanonimizowane) wnioski oraz inna dokumentacja wskazujące na obecność lub brak ubezpieczenia oraz na wysokość zasiłku.

Dodatkowo przygotowaliśmy materiały streszczające wymagania prawne. Dostępny jest również pdf z instrukcjami dla młodych rodziców.

---

8. Kryteria oceny:

- Związek z wyzwaniem — 25%
- Pomysł — 20%
- Oryginalność — 15%
- Kompletność projektu i user experience — 25%
- Potencjał wdrożeniowy — 15%

---

9. Dodatkowe uwagi / kontekst wdrożeniowy

Zwycięski projekt będzie inspiracją do finalnego wdrożenia.

W czasie realizacji zadania dopuszcza się zastosowanie AI do procesu twórczego i w działaniu samej aplikacji z zastrzeżeniem wskazania w opisie zakresu jego użycia.

---

10. Kontakt

Mentorzy ZUS są dostępni dla uczestników na stoisku ZUS. Będziemy również prowadzić kanał na Discordzie.

W sytuacjach awaryjnych proszę o kontakt z dr Wojciechem Janek – wojciech.janek@zus.pl

---